

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

**Dissertationem Moralem De Norma Actionum Humanarum
Indultu Facultatis Inclytae Philosophicae In Celeberrima
Academia Lipsiensi die VII. Maii Ann. MDCXCIIIX. H. L. Q.
C. sub Praesidio Dn. M. Joh. ...**

Lipsiae, 1698

§. XIIX

urn:nbn:de:bsz:31-102642

Etum ex ultroneo vel invito colligitur *Arist. Nicom.* Delicta ex voluntate & proposito distinguuntur l. 14. ad L. Cornel. de sic. l. 53. d. furt. Potest autem duplici modo ab ignorante & invito læsio fieri. Vel ita, ut nihil omnino ipsi imputari queat, ita, ut alter non nisi de infelicitate fati querendi causam habeat; ut si servus, dum januam aperit, dominum fortè prope eam stantem percutiat, vel miles, dum in loco consueto se exercet, ex improvise procedentem hominem lædat; & talis læsio dicitur *infortunium*, vid. §. 4. & 5. J. ad L. Aquil. vel ignorantia orta est ex socordia aut neglectu debitæ diligentie, & tum læsio fieri dicitur *culpa*.

§. XIII.

In cujus divisione commodè sequi possumus JCtos Romanos, eamque dispescere in *latam*, *levem*, & *levissimam*. *Lata culpa* est *omissio infimæ diligentie*, quando nimirum quis nescit, aut negligit ea, quæ quilibet ratione utens non neglexisset; seu ut *Ulpianus* ait in L. 213. d. V. S. cum quis non intelligit; quod omnes intelligunt. Ut si quis depositam apud se pecuniam in publico foro exponat, satis eam tutam ibi fore sibi persuadens. Exempla plura pete ex *Vinnio ad Instit.* §. 2. cap. 10. n. 8. in ff. *Culpa levis* dicitur *promissio diligentie mediæ*, s. *exactæ*, quando nimirum quis ea nescit aut negligit, quæ quilibet bonus paterfamilias non neglexisset. *Levissima* demique culpa dicitur *omissio diligentie exactissimæ*; cum quis in obeundis negotiis exactissimi & diligentissimi patrisfamilias curam omittit. Caterum quæ culpa in singulis contractibus præstanda sit, latè Jcti Romani persequuntur; Nos hic breviter non nisi summas hac de re regulas, quatenus ex præceptis J N. manifestè fluunt, exponemus. Nimirum (1.) *In iis negotiis, ubi utriusque pars emolumentum sentit, culpa levis præstanda est.* Cujus rei ratio etiam in pacto quari potest. Cum enim duo negotiorum mutue utilitatis gratiâ contrahunt, censentur se obstrinxisse, ad adhibendam communem & inter homines consuetam diligentiam. (2.) *In quocumque negotio solius accipientis versatur utilitas, in eo præstanda est culpa levissima.* Cum enim ex humanitate & benevolentia quis alteri rem dat, ex qua non nisi accipiens utilitatem percipiat, æquum est, ut is, quoad potest, easdem vices reddat; Et hinc exiguum erit, saltem in id summâ diligentiam incumbere,

bere, ut danti res inviolata restitatur; quocirca obligasse se ad summam in ea custodienda diligentiam videtur. (3.) *In quocumque negotio solius dantis versatur utilitas, in eo prestanda ab accipiente est culpa non nisi lata.* Et hinc si accipiens in rebus suis negligens fuerit, non tenetur majorem rei tali alienae curam impendere; cum sibi imputare debeat, qui dedit, quod eam in tam negligentem hominem transtulit.

§. XIX.

Ad ultimum illud etiam tenendum est, nisi invitus quis laedatur, laesionem injuriam dici non posse; quod & vulgata regula dicitur: *Volenti non fit injuria.* Cujus rationem Pufendorfius hanc recte tradit, quod debitum perfectum alteri prestandum, si volenti denegatur, ab eo donari videatur; quod item fiat, si vel volenti res sua auferatur, vel non invito aliquod malum infligatur. Quaecumque enim hic accidit laesio, non nisi materialis est; formaliter autem talis dici non potest; cum ad rationem formalem laesionis requiratur aversio quaedam animi in eo, qui laesus dici debet. Sed bene rem Pufendorf. ita limitat, ut in eo id non procedere dicat, qui vel mentis suae non satis compos, vel urgentis alicujus affectus impetu perturbatus est. Talis enim uti jus sibi competens remittere non potest; ita nec impedire, quod minus laesio ipsius a proaere profecta injuriae nomen & effectum habeat.

§. XX.

Divisio legis institui potest vel intuitu *Autoris* seu *Legislatoris*, vel intuitu *Objecti*. Respectu *Objecti*, prout nimirum lex versatur circa res necessariam convenientiam vel disconvenientiam cum natura humana habentes, vel minus. Et inde hoc respectu est vel *naturalis* vel *positiva*. Illius, legis scilicet *naturalis* objectum sunt res naturae humanae tanquam sociali necessario vel congruentes, vel non congruentes. Hujus autem *positivae* legis *objectum* sunt res nexum talem necessarium cum natura humana non habentes. Quoniam autem res vel actiones cum natura humana necessariam convenientiam vel disconvenientiam habeant, id ex rectae rationis dictamine colligendum est; mediante quo proinde leges naturales innotescunt. LL. autem positivae variis modis innotescunt, ut supra vidimus;